

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ**

Ергард Наталія Миколаївна

к.мед.н., доцент, доцент кафедри судової
медицини та медичного права,

Національний медичний університет імені О.О.Богомольця

Кубаля Сергій Мирославович

завідуючий лівобережним відділенням
відділу експертизи трупів

Ситник Юрій Вікторович,

Богдаш Владислав Васильович,

Селін Валерій Семенович

лікарі судово-медичні експерти

лівобережне відділення відділу експертизи трупів

Київське міське клінічне бюро судово-медичної експертизи

м. Київ, Україна

Анотація: Війна на Україні відобразилась не лише на соціальному рівні життя, але й на фізичному та психічному рівні здоров'я її населення. Тому, виникає багато актуальних питань не лише щодо надання невідкладної медичної допомоги пораненим, але й щодо проведення судово-медичної експертизи у цей особливий період.

Ключові слова: війна, судово-медична експертиза, загиблі особи, експерт, судово-медичне бюро, травми.

24 лютого 2022 року в Україні почалась повномасштабна війна. Військові дії ворога спричинили не лише фізичні та психічні страждання населення України, але й виникло багато проблем в соціальній та медичній сферах. Особливо, через масове травмування та загибель людей, найбільше навантаження лягло на систему охорони здоров'я України. Завантаження збільшились не лише у закладах охорони здоров'я, де надавали невідкладну

медичну допомогу, але й відділеннях дослідження трупів судово-медичних бюро України.

Масова загибель людей призвела до перевантаження усіх українських бюро судово-медичної експертизи, які не були готові до масового надходження загиблих (померлих) осіб до моргів, така кількість зупинила всю налагоджену роботу у моргах через брак кількості експертів та через те, що громадяни не забирали тіла своїх померлих родичів, покидаючи місця постійного проживання [1, 3, 4].

Практика показала, що в умовах масової загибелі людей територіальні бюро судово-медичної експертизи не можуть своїми силами забезпечити своєчасне та ефективне виконання необхідного об'єму експертних робіт, без залучення додаткових сил та засобів із інших регіонів [1, 3, 4].

Крім того, в Наказі МОЗ України № 6 від 17.01.1995 року «Про розвиток і вдосконалення судово-медичної служби України», а також в Законі України «Про судову експертизу» не висвітлені питання щодо організації та забезпечення діяльності судово-медичних установ в осередку ураження в момент настання особливого періоду (військові дії, стихійні лиха, технологічні катастрофи та аварії) [1, 2, 4].

Тому виникає крайня необхідність у розробленні адекватної організаційної структури та їх функції в особливий період, яка спроможна буде забезпечити роботу судово-медичних закладів в цей складний період для країни.

Пропозицій щодо покращення роботи судово-медичних установ є декілька.

По-перше, є необхідність у створенні в складі мобільного військового шпиталю відділу судово-медичної експертизи трупів, із залученням спеціально підготовлених судово-медичних експертів для проведення експертиз у складних умовах в зонах бойових дій. В умовах масової загибелі цивільних людей та військовослужбовців в період війни, глобальною проблемою є їх ідентифікація та поховання в місцях, де ведуться бойові дії, тому розгортання в

цих районах мобільного відділу судово-медичної експертизи, як і мобільного військового шпиталю є необхідним.

По-друге, для ефективності роботи мобільного відділу судово-медичної експертизи необхідно розробити таку структуру підрозділів, яка б надала можливість забезпечити не лише швидкість і етапність, але й згрупованість в роботі судово-медичних експертів в цих складних умовах, без хаотичності дій, які дуже часто притаманні воєнному стану.

Так, вище зазначений відділ повинен складатись із: приймально-сортувальні відділення, відділення з дослідження та ідентифікації трупів без проведення розтинів, відділення ідентифікації особи та видачі трупів для подальшого поховання, із спеціально підготовленими співробітниками для кожного такого відділу (групи швидкого реагування). Це дасть можливість забезпечити не лише етапність, але й ефективність в роботі такого судово-медичного відділу [1, 3, 4].

По-третє, під час воєнного стану виникає гостра необхідність у розробленні спеціальної спрощеної документації для фіксації результатів зовнішнього огляду трупа із насильницькою та ненасильницькою категорією смерті за неможливості фотографічної фіксації через брак часу. Це надасть можливість прискорити швидкість судово-медичного дослідження трупів та збільшить обсяг самих досліджень за короткий проміжок часу в умовах масової загибелі людей в зонах активних бойових дій [1, 3, 4].

Враховуючи те, що до моргів бюро судово-медичної експертизи надходять не лише тіла осіб з насильницькою категорією смерті, але й тіла осіб, які померли внаслідок ненасильницької смерті, – це необхідно взяти до уваги при поділу їх на певні групи, що забезпечить спрощену систему у сортуванні трупів. Тому, пропонуємо в умовах воєнного стану поділити всі трупи на такі групи: **I група:** трупи дітей, які померли без видимих зовнішніх ознак насильницької смерті у віковому діапазоні від 0 до 18 років.

II група: трупи осіб, які померли без видимих зовнішніх ознак насильницької смерті у віковому діапазоні від 19 до 65 років.

III група: трупи осіб, які померли без видимих зовнішніх ознак насильницької смерті у віковому діапазоні від 66 років і більше.

IV група: трупи осіб, у яких виявлено незначні зовнішні тілесні ушкодження (садна, синці, неглибокі рани).

V група: трупи осіб, з насильницькою категорією смерті із значними зовнішніми ушкодженнями (вогнепальні, колото-різані, колоті, глибокі різані рани, черепно-мозкові травми тощо).

VI група: трупи осіб, з насильницькою категорією смерті, які померли внаслідок механічної асфіксії через повішення чи задушення.

VII група: трупи осіб, у яких помірно чи значно виражені гнилісні зміни.

Для кожної групи доцільно розробити певне кольорове маркування, яке допоможе у прискоренні сортування, а також налагодить певну етапність роботи в мобільному відділі судово-медичної експертизи. Маркування бланків у відповідності до зазначених вище груп є необхідним, враховуючи те, що військові дії можуть бути затяжними, а трупи піддаватись гниттю (в умовах, коли рідні та близькі не мають можливості забрати тіло для поховання). Це полегшить експертам роботу з визначення категорії смерті для звітності перед МОЗ України та надання інформації родичам [3, 4].

Також, необхідно на період воєнного стану в мобільному відділі судово-медичної експертизи призначити відповідальну особу серед його працівників, яка буде контролювати сортування, заповнення бланків із подальшим забезпеченням їх зберігання.

Все це необхідно для того, щоб зафіксувати військові злочини проти життя українського народу, які спричинені з боку російської федерації.

Отже, як показали останні події в Україні та завантаженість судово-медичних моргів, виникає крайня необхідність в організації та забезпеченні злагодженої діяльності судово-медичного бюро в період воєнного стану.

Список літератури:

1. Ергард Н. М. Проблемні питання у діяльності судово-медичної служби в особливий період. Східноєвропейський журнал. № 1 (22). 2015. С. 123-124.

2. Наказ МОЗ України № 6 від 17.01.1995 року «Про розвиток і вдосконалення судово-медичної служби України».

3. Ергард Н. М. Судово-медичний огляд трупів загиблих (померлих) осіб в умовах воєнного стану [Текст] : інформаційний лист НМУ імені О.О. Богомольця. УкрДГРІ. 2022. 22 с.

4. Ергард Н.М., Кубаля С.М., Ситник Ю.В., Богдаш В.В., Селін В.С. Судово-медичний огляд трупів загиблих (померлих) осіб в умовах воєнного стану // XII Междунар. науч. практ. конф. «Actual priorities of modern science, education and practice». Париж, Франція. 2022. Р. 399-403.